ი. სტალინი

ლენინიზმის საკითხები

მეთორმეტე გამოცემა

პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

სსაკ. კ. ა. (გ) ც. კ-თან არსებული მარქს-ენგელს-ლენინის
ინსტიტუტის საქართველოს ფილიალი

თბილისი

ი. სტალინი

ლენინიზმის საკითხები

თარგმანი
მეთერთმეტე რუსული გამოცემიდან

სახელმწიფო გამომცემლობა
პოლიტიკური ლიტერატურის სექტორი
1 9 5 1

აგრარული პოლიტიკის საკითხებისათვის სსრ კავშირში

სიტყვა აგრარიკოს-მარქსისტთა კონფერენციაზე

1929 წ. 27 დეკემბერი

ამხანაგებო! ჩვენი საზოგადოებრივ-სამეურნეო ცხოვრების ძირითადი ფაქტი ამჟამად, ფაქტი, რომელიც საყოველთაო ყურადღებას იპყრობს, არის საკოლმეურნეო მოძრაობის კოლოსალური ზრდის ფაქტი.

ახლანდელი საკოლმეურნეო მოძრაობის დამახასიათებელი თვისება ის არის, რომ კოლმეურნეობებში შედიან არა მარტო ღარიბი გლეხობის ცალკეული ჯგუფები, როგორც ეს დღემდე იყო, არამედ კოლმეურნეობებში მასობრივად შედის საშუალო გლეხიც. ეს იმას ნიშნავს, რომ საკოლმეურნეო მოძრაობა მშრომელი გლეხების ცალკეული ჯგუფებისა და შუაფენების მოძრაობიდან გადაიქცა გლეხობის ძირითადი მასების მილიონთა და მილიონთა მოძრაობად. სხვათა შორის, ამით უნდა აიხსნას ის კოლოსალური მნიშვნელობის ფაქტი, რომ საკოლმეურნეო მოძრაობა, რომელმაც მძლავრი, სულ უფრო მზარდი **ანტიკულაკური** ზვავის ხასიათი მიიღო, თავის გზაზე აცამტვერებს კულაკის წინააღმდეგობას, ამსხვრევს კულაკობას და გზას უკაფავს ფართო სოციალისტურ მშენებლობას სოფლად.

მაგრამ თუ ჩვენ საფუძველი გვაქვს ვიამაყოთ სოციალისტური მშენებლობის **პრაქტიკული** წარმატებებით, არ შეიძლება იგივე ითქვას ჩვენი **თეორიული** მუშაობის წარმატებებზე საერთოდ ეკონომიკის დარგში და განსაკუთრებით სოფლის მეურნეობის დარგში. უფრო მეტიც: უნდა ვაღიაროთ, რომ თეორიული აზროვნება ჩამორჩება ჩვენს პრაქტიკულ წარმატებებს, რომ ჩვენ გვაქვს ერთგვარი დაშორება პრაქტიკულ წარმატებებსა და თეორიული აზროვნების განვითარებას შორის. აუცილებელი კია, რომ თეორიული მუშაობა არა თუ არ ჩამორჩებოდეს პრაქტიკულ მუშაობას, არამედ წინ უსწრებდეს მას, აიარაღებდეს ჩვენს პრაქტიკოსებს მათს ბრძოლაში სოციალიზმის გამარჯვებისათვის.

აქ სიტყვას არ გავაგრძელებ თეორიის მნიშვნელობაზე. თქვენ ეს საკმაოდ კარგად იცით. ცნობილია, რომ თეორია, თუ იგი ნამდვილი

თეორიაა, პრაქტიკოსებს აძლევს ორიენტირების ძალას, პერსპექტივის სიცხადეს, სიმტკიცეს მუშაობაში, ჩვენი საქმის გამარჯვების რწმენას. ყოველივე ამას უდიდესი მნიშვნელობა აქვს, — და არც შეიძლება არა ჰქონდეს, — ჩვენი სოციალისტური მშენებლობის საქმეში. უბედურება ის არის, რომ ჩვენ მოვიკოჭლებთ სწორედ ამ დარგში, ჩვენი ეკონომიკის საკითხების თეორიული დამუშავების დარგში.

მაშ რით უნდა აიხსნას ის ფაქტი, რომ ჩვენში, ჩვენს საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში, ჯერ კიდევ გასავალი აქვს სხვადასხვა ბურჟუაზიულ და წვრილბურჟუაზიულ თეორიებს ჩვენი ეკონომიკის საკითხებზე? რით უნდა აიხსნას, რომ ამ თეორიებს და ვაი-თეორიებს დღემდე ჯეროვანი წინააღმდეგობა არ ეწევა? რით უნდა აიხსნას, რომ მარქსისტულ-ლენინური პოლიტიკური ეკონომიის მთელი რიგი ძირითადი დებულებანი, რომლებიც უებარ წამალს წარმოადგენენ ბურჟუაზიული და წვრილბურჟუაზიული თეორიების წინააღმდეგ, დავიწყებას ეძლევა, რომ არ ხდება მათი პოპულარიზაცია ჩვენს პრესაში, რატომღაც არ აყენებენ მათ პირველ ადგილზე? განა ძნელია იმის გაგება, რომ კლასობრივ მტრებზე სრული გამარჯვების მიღწევა შეუძლებელია, თუ მარქსისტულ-ლენინური თეორიის საფუძველზე შეურიგებელი ბრძოლა არ ვაწარმოეთ ბურჟუაზიული თეორიების წინააღმდეგ?

ახალი პრაქტიკა წარმოშობს ახალ მიდგომას გარდამავალი პერიოდის ეკონომიკის პრობლემებისადმი. ახლებურად ისმება ახლა საკითხი ნეპის შესახებ, კლასების შესახებ, მშენებლობის ტემპების შესახებ, მუშათა კლასისა და გლეხობის კავშირის შესახებ, პარტიის პოლიტიკის შესახებ. პრაქტიკას რომ არ ჩამოვრჩეთ, ახლავე უნდა შევუდგეთ ყველა ამ პრობლემის დამუშავებას ახალი ვითარების თვალსაზრისით. უამისოდ შეუძლებელია იმ ბურჟუაზიული თეორიების დაძლევა, რომლებიც გონებას უნაგვიანებენ ჩვენს პრაქტიკოსებს. უამისოდ შეუძლებელია აღმოვფხვრათ ეს თეორიები, რომლებიც ცრურწმენათა სიმტკიცეს იძენენ. ვინაიდან მარქსიზმ-ლენინიზმის პოზიციების განმტკიცებას შეიძლება მივაღწიოთ მხოლოდ იმით, თუ ვიბრძოლებთ ბურჟუაზიულ ცრურწმენათა წინააღმდეგ თეორიაში.

ნება მიბოძეთ გადავიდე თუნდაც ზოგიერთი ამ ბურჟუაზიული ცრურწმენის დახასიათებაზე, რომლებსაც თეორიებს უწოდებენ, და ცხადვყო მათი უსაფუძვლობა ჩვენი მშენებლობის ზოგიერთი საკვანძო პრობლემის გაშუქებით.

I

«წონასწორობის» თეორია

თქვენ, რასაკვირველია, იცით, რომ კომუნისტებს შორის ჯერ კიდევ აქვს გასავალი ჩვენი სახალხო მეურნეობის სექტორების ეგრეთწოდებულ «წონასწორობის» თეორიას. ამ თეორიას, რა თქმა უნდა, საერთო არა აქვს რა მარქსიზმთან. მაგრამ სწორედ ამ თეორიის პროპაგანდას ეწევიან მთელი რიგი პირები მემარჯვენე უკლონისტთა ბანაკიდან.

ამ თეორიის მიხედვით იგულისხმება, რომ ჩვენ უწინარეს ყოვლისა გვაქვს სოციალისტური სექტორი, — ეს თავისებური ყუთია, — და გარდა ამისა გვაქვს არასოციალისტური, თუ გნებავთ — კაპიტალისტური სექტორი, — ეს მეორე ყუთია. ორივე ეს ყუთი დადგმულია სხვადასხვა რელსებზე და მშვიდობიანად მისრიალებს წინ ისე, რომ ერთმანეთს არ ეხება. გეომეტრიიდან ვიცით, რომ პარალელური ხაზები ერთმანეთს არ ხვდებიან. მაგრამ ამ შესანიშნავი თეორიის ავტორები ფიქრობენ, რომ ოდესმე ეს პარალელები ერთმანეთს შეხვდებიან და, როცა შეხვდებიან, მივიღებთ სოციალიზმს. ამასთან ეს თეორია მხედველობიდან უშვებს, რომ ეგრეთწოდებულ «ყუთებს» უკან დგანან კლასები, ხოლო ამ «ყუთების» მოძრაობა ხდება გააფთრებული კლასობრივი ბრძოლის, სამკვდრო-სასიცოცხლო ბრძოლის პირობებში, «ვინ ვის» პრინციპის მიხედვით მიმდინარე ბრძოლის პირობებში.

ძნელი არ არის იმის გაგება, რომ ამ თეორიას ლენინიზმთან საერთო არა აქვს რა. ძნელი არ არის იმის გაგება, რომ ეს თეორია ობიექტურად მიზნად ისახავს დაიცვას ინდივიდუალური გლეხური მეურნეობის პოზიციები, შეაიარაღოს კულაკური ელემენტები «ახალი» თეორიული იარაღით მათს ბრძოლაში კოლმეურნეობების წინააღმდეგ და სახელი გაუტეხოს კოლმეურნეობათა პოზიციებს.

მიუხედავად ამისა, მას, ამ თეორიას, დღემდე გასავალი აქვს ჩვენს პრესაში. და არ შეიძლება ითქვას, რომ ეს თეორია სერიოზულ წინააღმდეგობას, მით უმეტეს — გამანადგურებელ წინააღმდეგობას ხვდებოდეს ჩვენი თეორეტიკოსების მხრივ. მაშ რით უნდა აიხსნას ეს შეუსაბამობა, თუ არა ჩვენი თეორიული აზროვნების ჩამორჩენილობით?

ამავე დროს კი საკმარისია მარქსიზმის საგანძურიდან ამოვიღოთ რეპროდუქციის თეორია და დავუპირდაპიროთ იგი სექტორების წონასწორობის თეორიას, რომ ამ უკანასკნელი თეორიის ნასახიც აღარ დარჩეს. მართლაც, რეპროდუქციის მარქსისტული თეორია

ვვასწავლის, რომ თანამედროვე საზოგადოება ვერ განვითარდება, თუ იგი წლითი-წლობით არ აგროვებს საზსრებს, ხოლო დაგროვება შეუძლებელია, თუ წლითი-წლობით არ იწარმოებს გაფართოებული რეპროდუქცია. ეს ცხადი და გასაგებია. ჩვენი მსხვილი ცენტრალიზებული სოციალისტური მრეწველობა ვითარდება გაფართოებული რეპროდუქციის მარქსისტული თეორიის მიხედვით, ვინაიდან იგი ყოველწლიურად იზრდება თავისი მოცულობით, აქვს თავისი დაგროვება და გოლიათური ნაბიჯით მიდის წინ.

მაგრამ ჩვენი სახალხო მეურნეობა მსხვილი მრეწველობით როდი ამოიწურება. პირიქით, ჩვენს სახალხო მეურნეობაში ჯერ კიდევ ჭარბობს წვრილი გლეხური მეურნეობა. შეიძლება თუ არა ითქვას, რომ ჩვენი წვრილგლეხური მეურნეობა გაფართოებული რეპროდუქციის პრინციპის მიხედვით ვითარდება? არა, ამის თქმა არ შეიძლება. ჩვენი წვრილგლეხური მეურნეობის მასა არა თუ ყოველწლიურად არ ახორციელებს გაფართოებულ რეპროდუქციას, არამედ, პირიქით, მას ძალიან იშვიათად აქვს შესაძლებლობა განახორციელოს მარტივი რეპროდუქციაც კი. შეიძლება თუ არა დაჩქარებული ტემპით წავწიოთ წინ ჩვენი სოციალიზებული ინდუსტრია, როცა გვაქვს სოფლის მეურნეობის ისეთი ბაზა, როგორიც წვრილგლეხური მეურნეობაა, რომელსაც გაფართოებული რეპროდუქციის უნარი არა აქვს და რომელიც ამასთანავე უპირატეს ძალას წარმოადგენს ჩვენს სახალხო მეურნეობაში? არა, არ შეიძლება. შეიძლება თუ არა ცოტად თუ ბევრად ხანგრძლივი პერიოდის განმავლობაში დავამყაროთ საბჭოთა ხელისუფლება და სოციალისტური მშენებლობა ორ **სხვადასხვა** საფუძველზე — ყველაზე მსხვილი და გაერთიანებული სოციალისტური მრეწველობის საფუძველზე და ყველაზე დაქუცმაცებული და ჩამორჩენილი წვრილსასაქონლო გლეხური მეურნეობის საფუძველზე? არა, არ შეიძლება. ეს როდისმე უნდა დამთავრდეს მთელი სახალხო მეურნეობის სრული მოშლით.

მაშ სად არის გამოსავალი? გამოსავალი ის არის, რომ გავამსხვილოთ სოფლის მეურნეობა, მივცეთ მას დაგროვების, გაფართოებული რეპროდუქციის უნარი და ამრიგად გარდავქმნათ სახალხო მეურნეობის სასოფლო-სამეურნეო ბაზა.

მაგრამ როგორ გავამსხვილოთ იგი?

ამისათვის არსებობს ორი გზა. არსებობს **კაპიტალისტური** გზა, რომელიც გულისხმობს სოფლის მეურნეობის გამსხვილებას მასში კაპიტალიზმის დანერგვით, გზა, რომელსაც მივყავართ გლეხობის გაღატაკებისა და სოფლის მეურნეობაში კაპიტალისტურ საწარმო-

თა განვითარებისაკენ. ამ გზას ჩვენ უარვყოფთ, როგორც საბჭოთა მეურნეობასთან შეუთავსებელ გზას.

არსებობს მეორე გზა, **სოციალისტური** გზა, რომელიც გულისხმობს კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობების დანერგვას სოფლის მეურნეობაში, გზა, რომელსაც მივყავართ წვრილგლეხურ მეურნეობათა გაერთიანებისაკენ ტექნიკითა და მეცნიერებით შეიარაღებულ და შემდგომი განვითარების შესაძლებლობის მქონე მსხვილ კოლექტიურ მეურნეობებად, ვინაიდან ამ მეურნეობებს შეუძლიათ განახორციელონ გაფართოებული რეპროდუქცია.

მაშასადამე, საკითხი ასე დგას: ან ერთი გზა, ან მეორე, **ან უკან**— კაპიტალიზმისაკენ, ან **წინ** — სოციალიზმისაკენ. არავითარი მესამე გზა არ არსებობს და არც შეიძლება არსებობდეს.

«წონასწორობის» თეორია მესამე გზის დასახვის ცდაა. და სწორედ იმიტომ, რომ ის ითვალისწინებს მესამე (არარსებულ) გზას, იგი უტოპიური, ანტიმარქსისტულია.

ამრიგად, საკმარისი იყო მარქსის რეპროდუქციის თეორია დაგვეპირდაპირებინა სექტორების «წონასწორობის» თეორიისათვის, რომ ამ უკანასკნელი თეორიის ნასახიც აღარ დარჩენილიყო.

მაშ რატომ არ აკეთებენ ამას ჩვენი აგრარიკოს-მარქსისტები? ვისთვის არის საჭირო, რომ «წონასწორობის» სასაცილო თეორიას გასავალი ჰქონდეს ჩვენს პრესაში, ხოლო რეპროდუქციის მარქსისტული თეორია მივიწყებული იყოს?

II

სოციალისტურ მშენებლობაში «თვითდინების» თეორია

გადავიდეთ მეორე ცრურწმენაზე პოლიტიკურ ეკონომიაში, ბურჟუაზიული ტიპის მეორე თეორიაზე. მხედველობაში მაქვს თეორია «თვითდინებისა» სოციალისტური მშენებლობის საქმეში, თეორია, რომელსაც მარქსიზმთან საერთო არა აქვს რა, მაგრამ რომელსაც გულმოდგინედ ქადაგებენ ჩვენი ამხანაგები მემარჯვენე ბანაკიდან.

ამ თეორიის ავტორები დაახლოებით შემდეგს ამტკიცებენ. ჩვენ გვქონდა კაპიტალიზმი, ვითარდებოდა ინდუსტრია კაპიტალისტურ ბაზაზე, სოფელი კი კაპიტალისტურ ქალაქს მიჰყვებოდა სტიქიურად, თვითდინებით, სახეს იცვლიდა ხატად და მსგავსად კაპიტალისტური ქალაქისა. თუ **ახე** ხდებოდა კაპიტალიზმის დროს, რატომ არ შეიძლება იგივე მოხდეს საბჭოთა მეურნეობის დროსაც? რატომ არ შეუძლია სოფელს, წვრილგლეხურ მეურნეობას, გაჰყვეს სოციალისტურ ქალაქს თვითდინების გზით, სტიქიურად იცვალოს

სახე ხატად და მსგავსად სოციალისტური ქალაქისა? ამ თეორიის ავტორები ამ საბუთით ამტკიცებენ, რომ სოფელს შეუძლია თვითდინების წესით გაჰყვეს სოციალისტურ ქალაქს. აქედან — კითხვა: ღირს თუ არა თავი გამოვიდოთ საბჭოთა მეურნეობებისა და კოლმეურნეობების შექმნისათვის, ღირს თუ არა ფარ-ხმალი ვამსხვრიოთ, თუ სოფელს უამისოდაც შეუძლია გაჰყვეს სოციალისტურ ქალაქს?

აი კიდევ ერთი თეორია, რომელიც ობიექტურად მიზნად ისახავს ახალი იარაღით აღჭურვოს სოფლის კაპიტალისტური ელემენტები მათს ბრძოლაში კოლმეურნეობათა წინააღმდეგ.

ამ თეორიის ანტიმარქსისტული არსი სავსებით უეჭველია.

განა უცნაური არ არის, რომ ჩვენმა თეორეტიკოსებმა ჯერ კიდევ ვერ მოიცალეს იმისათვის, რომ გაეცამტვერებინათ ეს ახირებული თეორია, რომელიც გონებას უნაგვიანებს ჩვენს პრაქტიკოს-კოლმეურნეებს?

ეჭვს გარეშეა, რომ წვრილგლეხური ინდივიდუალისტური სოფლის მიმართ სოციალისტური ქალაქის წამყვანი როლი დიდი და ფასდაუდებელია. სწორედ ამას ემყარება ინდუსტრიის გარდამქმნელი როლი სოფლის მეურნეობის მიმართ. მაგრამ საკმარისია თუ არა ეს ფაქტორი იმისათვის, რომ წვრილგლეხური სოფელი თვითონ თვითდინებით გაჰყვეს ქალაქს სოციალისტური მშენებლობის საქმეში? არა, არ არის საკმარისი.

კაპიტალიზმის დროს სოფელი სტიქიურად მიჰყვებოდა ქალაქს, იმიტომ რომ ქალაქის კაპიტალისტური მეურნეობა და გლეხის წვრილსასაქონლო ინდივიდუალური მეურნეობა თავისი საფუძვლით **ერთი ტიპის** მეურნეობას წარმოადგენენ. რა თქმა უნდა, წვრილგლეხური სასაქონლო მეურნეობა ჯერ კიდევ არ არის კაპიტალისტური მეურნეობა. მაგრამ იგი თავისი საფუძვლით იმავე ტიპისაა, რაც კაპიტალისტური მეურნეობა, რადგან წარმოების საშუალებათა კერძო საკუთრებას ემყარება. ათასჯერ მართალია ლენინი, როცა თავის შენიშვნებში ბუხარინის წიგნის — «გარდამავალი პერიოდის ეკონომიკის» — შესახებ ლაპარაკობს «გლეხობის სასაქონლო-**კაპიტალისტურ** ტენდენციაზე» წინააღმდეგ «პროლეტარიატის **სოციალისტური** ტენდენციისა»[1]. სწორედ ამით აიხსნება, რომ «წვრილი წარმოება **წარმოშობს** კაპიტალიზმსა და ბურჟუაზიას განუწყვეტლივ, ყოველდღე, ყოველ საათს, სტიქიურად და მასშტაბით» **(ლენინი)**.

[1] ხაზგასმა ლენინისაა. ი. ხტ.

შეიძლება თუ არა ითქვას, რომ წვრილსასაქონლო გლეხური მეურნეობა თავისი საფუძვლით იმავე ტიპისაა, რაც ქალაქის სოციალისტური წარმოება? ცხადია, ამის თქმა არ შეიძლება მარქსიზმთან კავშირის გაუწყვეტლად. ასე რომ არ იყოს, ლენინი არ იტყოდა, რომ «სანამ ჩვენ წვრილგლეხურ ქვეყანაში ვცხოვრობთ, კაპიტალიზმისათვის რუსეთში უფრო მტკიცე ეკონომიური ბაზა არსებობს, ვიდრე კომუნიზმისათვის».

მაშასადამე, თეორია «თვითდინებისა» სოციალისტური მშენებლობის საქმეში დამპალი, ანტილენინური თეორიაა.

მაშასადამე, წვრილგლეხური სოფელი სოციალისტურ ქალაქს რომ გაჰყვეს, ამისთვის, ყოველივე დანარჩენს გარდა, კიდევ **საჭიროა დაინერგოს** სოფლად მსხვილი სოციალისტური მეურნეობები საბჭოთა მეურნეობებისა და კოლმეურნეობების, როგორც სოციალიზმის ბაზის, სახით, რომლებსაც შეეძლებათ სოციალისტური ქალაქის მეთაურობით **გაიყოლიონ** გლეხობის ძირითადი მასები.

მაშასადამე, თეორია **«თვითდინებისა»** სოციალისტურ მშენებლობაში ანტიმარქსისტული თეორიაა. სოციალისტურ ქალაქს შეუძლია **გაიყოლიოს** წვრილგლეხური სოფელი მხოლოდ იმ პირობით, თუ სოფლად **დანერგავს** კოლმეურნეობებსა და საბჭოთა მეურნეობებს და გარდაქმნის სოფელს ახალ, სოციალისტურ ყაიდაზე.

უცნაურია, რომ ანტიმარქსისტული თეორია «თვითდინებისა» სოციალისტურ მშენებლობაში დღემდე ვერ ხვდება ჯეროვან წინააღმდეგობას ჩვენი თეორეტიკოს-აგრარიკოსების მხრივ.

III

წვრილგლეხური მეურნეობის «მყარობის» თეორია

გადავიდეთ მესამე ცრურწმენაზე პოლიტიკურ ეკონომიაში, წვრილგლეხური მეურნეობის «მყარობის» თეორიაზე. ყველასათვის ცნობილია ბურჟუაზიული პოლიტიკური ეკონომიის დავა მარქსიზმის იმ ცნობილი თეზისის წინააღმდეგ, რომელიც შეეხება მსხვილი მეურნეობის უპირატესობას წვრილთან შედარებით და რომელსაც თითქოს ძალა აქვს მხოლოდ მრეწველობაში, მაგრამ გამოუყენებელია სოფლის მეურნეობაში. დავიდისა და ჰერცის ტიპის სოციალ-დემოკრატი თეორეტიკოსები, რომლებიც ამ თეორიას ქადაგებენ, ამასთანავე ცდილობდნენ «დაყრდნობოდნენ» იმ ფაქტს, რომ წვრილი გლეხი ამტანია, მომთმენია, მზად არის გაუძლოს

ყოველგვარ გაჭირვებას, ოღონდ კი თავისი ნაჭერი მიწა შეინარჩუნოს, რომ, ამის გამო, მიწათმოქმედებაში მსხვილ მეურნეობასთან ბრძოლის დროს წვრილგლეხური მეურნეობა მყარობას იჩენს.

ძნელი არ არის იმის გაგება, რომ ასეთი «მყარობა» ყოველგვარ მერყეობაზე უარესია. ძნელი არ არის იმის გაგება, რომ ამ ანტიმარქსისტულ თეორიას მიზნად აქვს მხოლოდ ერთი რამ: შექება და განმტკიცება კაპიტალისტური წესწყობილებისა, რომელიც წვრილი გლეხების მილიონიან მასებს აღატაკებს. და სწორედ იმიტომ, რომ ამ თეორიას ასეთი მიზანი აქვს, სწორედ ამიტომ შესძლეს მარქსისტებმა ასე ადვილად გაეცამტვერებინათ ეს თეორია.

მაგრამ ახლა საქმე ეს კი არ არის. საქმე ის არის, რომ ჩვენი პრაქტიკა, ჩვენი სინამდვილე იძლევა ახალ არგუმენტებს ამ თეორიის წინააღმდეგ, ხოლო ჩვენს თეორეტიკოსებს რატომღაც არ სურთ ან არ შეუძლიათ გამოიყენონ ეს ახალი იარაღი მუშათა კლასის მტრების წინააღმდეგ. მხედველობაში მაქვს მიწის კერძო საკუთრების მოსპობის პრაქტიკა, მიწის ნაციონალიზაციის პრაქტიკა ჩვენში, პრაქტიკა, რომელიც წვრილ გლეხს ათავისუფლებს თავისი ნაჭერი მიწისადმი მონური ერთგულებისაგან და ამით აადვილებს გადასვლას **წვრილი** გლეხური მეურნეობიდან **მსხვილ**, კოლექტიურ მეურნეობაზე.

მართლაც, რა აკავშირებდა, აკავშირებს და მომავალშიც დააკავშირებს დასავლეთ ევროპაში წვრილ გლეხს თავის წვრილ სასაქონლო მეურნეობასთან? უწინარეს ყოვლისა და უმთავრესად თავისი საკუთარი ნაჭერი მიწის არსებობა, მიწის კერძო საკუთრების არსებობა. იგი წლობით აგროვებდა ფულს იმისათვის, რომ ეყიდა ნაჭერი მიწა, მან იყიდა ეს მიწა და, გასაგებია, არა სურს შეელიოს მას, ამჯობინებს აიტანოს ყველა და ყოველგვარი გაჭირვება, **ამჯობინებს** გაველურდეს, გაღატაკდეს, ოღონდ კი შეინარჩუნოს თავისი ნაჭერი მიწა — მისი ინდივიდუალური მეურნეობის საფუძველი.

შეიძლება თუ არა ითქვას, რომ ეს ფაქტორი ამ სახით განაგრძობს მოქმედებას ჩვენშიც, საბჭოთა წყობილების პირობებში? არა, არ შეიძლება ითქვას. არ შეიძლება ითქვას, რადგან ჩვენში არ არსებობს მიწის კერძო საკუთრება. და სწორედ იმიტომ, რომ ჩვენში არ არსებობს მიწის კერძო საკუთრება, ჩვენში არ არის გლეხის ის მონური ერთგულებაც ნაჭერი მიწისადმი, რაც დასავლეთშია. ეს გარემოება კი არ შეიძლება არ აადვილებდეს წვრილგლეხური მეურნეობის გადასვლას კოლმეურნეობათა რელსებზე.

აი სად არის იმის ერთ-ერთი მიზეზი, რომ **მსხვილი** მეურნეობები სოფლად, კოლმეურნეობები სოფლად, ასე ადვილად ცხადყოფენ

ჩვენში, მიწის ნაციონალიზაციის პირობებში, თავიანთ **უპირატესობას წვრილი** გლეხური მეურნეობის წინაშე.

აი სად არის უდიდესი რევოლუციური მნიშვნელობა საბჭოთა აგრარული კანონებისა, რომლებმაც მოსპეს აბსოლუტური რენტა, გააუქმეს მიწის კერძო საკუთრება და დააწესეს მიწის ნაციონალიზაცია.

მაგრამ აქედან გამომდინარეობს, რომ ჩვენს განკარგულებაშია ახალი არგუმენტი ბურჟუაზიული ეკონომისტების წინააღმდეგ, რომლებიც აცხადებენ წვრილგლეხური მეურნეობის მყარობას მსხვილ მეურნეობასთან ბრძოლაში.

რატომ საკმაოდ არ იყენებენ ამ ახალ არგუმენტს ჩვენი თეორეტიკოს-აგრარიკოსები ყველა და ყოველგვარი ბურჟუაზიული თეორიების წინააღმდეგ ბრძოლაში?

მიწის ნაციონალიზაციას რომ ვახორციელებდით, ჩვენ ვემყარებოდით, სხვათა შორის, იმ თეორიულ წანამძღვრებს, რომლებიც მოცემულია «კაპიტალის» მესამე ტომში, მარქსის ცნობილ წიგნში «ზედმეტი ღირებულების თეორიები» და ლენინის აგრარულ შრომებში, რომლებიც თეორიული აზროვნების უმდიდრეს საგანძურს წარმოადგენენ. მე მხედველობაში მაქვს მიწის რენტის თეორია საერთოდ და მიწის აბსოლუტური რენტის თეორია განსაკუთრებით. ახლა ცხადია, რომ ამ შრომების თეორიული დებულებანი ბრწყინვალედ დაადასტურა ჩვენი სოციალისტური მშენებლობის პრაქტიკამ ქალაქად და სოფლად.

ოღონდ გაუგებარია, რატომ უნდა ჰქონდეთ ჩვენს პრესაში თავისუფალი გასავალი ჩაიანოვის ტიპის «საბჭოთა» ეკონომისტების ანტიმეცნიერულ თეორიებს, ხოლო მარქს-ენგელს-ლენინის გენიალური შრომები მიწის რენტისა და მიწის აბსოლუტური რენტის თეორიის შესახებ პირველ ადგილზე არ უნდა იყოს წამოყენებული, დავიწყებას უნდა ეძლეოდეს და არ უნდა ხდებოდეს მათი პოპულარიზაცია?

თქვენ, ალბათ, გახსოვთ ენგელსის ცნობილი ბროშურა «გლეხთა საკითხი». თქვენ, რა თქმა უნდა, გახსოვთ, რამდენად წინდახედულად უდგება ენგელსი საამხანაგო მეურნეობის გზაზე, კოლექტიური მეურნეობის გზაზე წვრილი გლეხების გადაყვანის საკითხს. ნება მიბოძეთ მოვიყვანო ენგელსის ბროშურის სათანადო ადგილი:

«ჩვენ გადაჭრით ვდგავართ წვრილი გლეხის მხარეზე; ჩვენ ყველაფერს გავაკეთებთ, რაც კი შესაძლებელია, რომ მან უფრო რიგიანად იცხოვროს, რომ გაუადვილოთ მას ამხანაგობაზე გადასვლა იმ შემთხვევაში, თუ იგი ამას გადაწყვეტს; ხოლო იმ შემთხვევაში, თუ იგი ჯერ კიდევ ვერ შესძლებს მიიღოს ეს გადაწყვე-

ტილება, შეეცდებით **რაც შეიძლება მეტი დრო** მივცეთ მას ამის მოსაფიქრებლად **თავის ნაჭერ მიწაზე»** [1].

თქვენ ხედავთ, რამდენად წინდახედულად უდგება ენგელსი კოლექტივიზმის რელსებზე ინდივიდუალური გლეხური მეურნეობის გადაყვანის საკითხს. რით უნდა აიხსნას ენგელსის ასეთი, ერთი შეხედვით გადაჭარბებული, წინდახედულობა? რას ემყარებოდა იგი ამ შემთხვევაში? ცხადია, იგი ემყარებოდა მიწის კერძო საკუთრების არსებობას, იმ ფაქტს, რომ გლეხს აქვს «თავისი ნაჭერი» მიწა და რომ მისთვის, გლეხისთვის, სამძიმო იქნება შეელიოს ამ ნაჭერს. ასეთია გლეხობა დასავლეთში. ასეთია გლეხობა კაპიტალისტურ ქვეყნებში, სადაც მიწის კერძო საკუთრება არსებობს. გასაგებია, რომ აქ საჭიროა დიდი წინდახედულობა.

შეიძლება თუ არა ითქვას, რომ ჩვენში, სსრ კავშირში, ასეთივე მდგომარეობაა? არა, ამის თქმა არ შეიძლება. არ შეიძლება, ვინაიდან ჩვენში არ არსებობს მიწის კერძო საკუთრება, რომელიც გლეხს აჯაჭვავს თავის ინდივიდუალურ მეურნეობაზე. არ შეიძლება, ვინაიდან ჩვენში მიწის ნაციონალიზაციაა, რომელიც აადვილებს კოლექტივიზმის რელსებზე ინდივიდუალური გლეხის გადასვლის საქმეს.

აი სად არის იმის ერთ-ერთი მიზეზი, რომ ჩვენში ამ ბოლო დროს შედარებით ასე ადვილად და სწრაფად ვითარდება საკოლმეურნეო მოძრაობა.

სამწუხაროა, რომ ჩვენს თეორეტიკოს-აგრარიკოსებს ჯერ კიდევ არ უცდიათ სათანადო სიცხადით გამოეაშკარავებინათ ეს განსხვავება გლეხის მდგომარეობისა ჩვენში და დასავლეთში. ასეთ მუშაობას კი უდიდესი მნიშვნელობა ექნებოდა არა მარტო ჩვენთვის, საბჭოთა მუშაკებისათვის, არამედ ყველა ქვეყნის კომუნისტებისთვისაც. ვინაიდან კაპიტალისტურ ქვეყნებში პროლეტარული რევოლუციისათვის სულ ერთი არ არის, მოუხდებათ იქ სოციალიზმის შენება პროლეტარიატის მიერ ძალაუფლების დაპყრობის პირველი დღეებიდანვე მიწის ნაციონალიზაციის ბაზაზე თუ ასეთი ბაზის უქონლად.

ჩემს სტატიაში, რომელიც ამას წინათ დაიბეჭდა («დიადი გარდატეხის წელი»), მე ვავითარებდი გარკვეულ არგუმენტებს იმის შესახებ, რომ მიწათმოქმედებაში მსხვილ მეურნეობას უპირატესობა აქვს წვრილ მეურნეობასთან შედარებით, მხედველობაში მქონდა რა მსხვილი საბჭოთა მეურნეობები. მტკიცებაც კი არ ესაჭიროება იმას, რომ ყველა ეს არგუმენტი მთლიანად და სავსე-

[1] ხაზგასმა ჩემია. ი. სტ.

ბით ეხება კოლმეურნეობებსაც, როგორც მსხვილ სამეურნეო ერთეულებს. მე ვლაპარაკობ არა მარტო განვითარებულ კოლმეურნეობებზე, რომლებსაც სამანქანო-სატრაქტორო ბაზა აქვთ, არამედ პირველადს კოლმეურნეობებზეც, რომლებიც საკოლმეურნეო მშენებლობის, ასე ვთქვათ, მანუფაქტურულ პერიოდს წარმოადგენენ და გლეხურ ინვენტარს ეყრდნობიან. მხედველობაში მაქვს ის პირველადი კოლმეურნეობები, რომლებიც ამჟამად იქმნებიან მთლიანი კოლექტივიზაციის რაიონებში და რომლებიც ეყრდნობიან წარმოების გლეხური იარაღების უბრალო შეერთებას.

ავიღოთ, მაგალითად, კოლმეურნეობები ყოფილ დონის ოლქის ხოპიორის რაიონში. ტექნიკის თვალსაზრისით ეს კოლმეურნეობები ერთი შეხედვით თითქოს არ განსხვავდებიან წვრილი გლეხური მეურნეობისაგან (ცოტა აქვთ მანქანები, ცოტა აქვთ ტრაქტორები). კოლმეურნეობათა წიაღში გლეხური იარაღების უბრალო შეერთებამ კი ისეთი ეფექტი მოგვცა, რომელზედაც არც კი ოცნებობდნენ ჩვენი პრაქტიკოსები. რით გამოიხატა ეს ეფექტი? იმით, რომ კოლმეურნეობათა რელსებზე გადასვლამ ნათესი ფართობი 30, 40 და 50 პროცენტით გაადიდა. რით უნდა ავხსნათ ეს «თავბრუდამხვევი» ეფექტი? იმით, რომ გლეხები, რომლებიც უძლურნი იყვნენ ინდივიდუალური შრომის პირობებში, უდიდეს ძალად გადაიქცნენ, როდესაც თავიანთი იარაღები შეაერთეს და კოლმეურნეობებში გაერთიანდნენ. იმით, რომ გლეხებს შესაძლებლობა მიეცათ დაემუშავებინათ ინდივიდუალური შრომის პირობებში ძნელად დასამუშავებელი მიტოვებული მიწები და ყამირი. იმით, რომ გლეხებს შესაძლებლობა მიეცათ ხელში აეღოთ ყამირი. იმით, რომ შესაძლებელი გახდა მიგდებული მიწების, მიწის ცალკე ნაჭრების, მიჯნებისა და სხვ. და სხვ. გამოყენება.

მიტოვებული მიწებისა და ყამირის დამუშავების საკითხს უდიდესი მნიშვნელობა აქვს ჩვენი სოფლის მეურნეობისათვის. თქვენ იცით, რომ ძველად რუსეთში რევოლუციური მოძრაობის ღერძს აგრარული საკითხი წარმოადგენდა. თქვენ იცით, რომ აგრარული მოძრაობის ერთ-ერთი მიზანი იყო მიწის სიმცირის მოსპობა. მაშინ ბევრი ფიქრობდა, მიწის ეს სიმცირე აბსოლუტურიაო, ე. ი. რუსეთში დასამუშავებლად ვარგისი თავისუფალი მიწები აღარ არისო. ნამდვილად კი რა გამოირკვა? ახლა სავსებით ცხადია, რომ სსრ კავშირში იყო და დარჩა ათეულმილიონობით ჰექტარი თავისუფალი მიწები, მაგრამ გლეხს არავითარი შესაძლებლობა არ ჰქონდა დაემუშავებინა ეს მიწები თავისი უბადრუკი იარაღებით. და სწორედ იმიტომ, რომ გლეხს შესაძლებლობა არ ჰქონდა დაემუშავე-

ბინა ყამირი და მიტოვებული მიწები, სწორედ ამიტომ მიისწრაფოდა იგი «რბილი მიწებისაკენ», იმ მიწებისაკენ, რომლებიც მემამულეებს ეკუთვნოდათ, იმ მიწებისაკენ, რომელთა დამუშავებაც მოსახერხებელი იყო გლეხური ინვენტარის ძალებით ინდივიდუალური შრომის პირობებში. აი რა იყო «მიწის სიმცირის» საფუძველი. ამიტომ გასაკვირველი არ არის, რომ ჩვენს მარცვლეულის ტრესტს, რომელიც ტრაქტორებით არის აღჭურვილი, ახლა შესაძლებლობა აქვს დაამუშაოს ოციოდე მილიონი ჰექტარი თავისუფალი მიწები, რომლებიც გლეხებს არ უჭირავთ და რომელთა დამუშავება შეუძლებელია ინდივიდუალური შრომის წესით წვრილ-გლეხური ინვენტარის ძალებით.

საკოლმეურნეო მოძრაობის მნიშვნელობა ყველა მის ფაზაში, — მის პირველადს ფაზაშიც და უფრო განვითარებულ ფაზაშიც, როდესაც ის ტრაქტორებით არის აღჭურვილი, — სხვათა შორის, ის არის, რომ გლეხებს ახლა შესაძლებლობა ეძლევათ დაამუშაონ მიტოვებული მიწები და ყამირი. ამაშია საიდუმლოება ნათესი ფართობების უდიდესი ზრდისა გლეხების კოლექტიურ შრომაზე გადასვლის დროს. ეს არის ინდივიდუალურ გლეხურ მეურნეობასთან შედარებით კოლმეურნეობათა უპირატესობის ერთ-ერთი საფუძველი.

ზედმეტია იმაზე ლაპარაკი, რომ ინდივიდუალურ გლეხურ მეურნეობასთან შედარებით კოლმეურნეობათა უპირატესობა კიდევ უფრო უდავო გახდება, როდესაც მთლიანი კოლექტივიზაციის რაიონებში პირველადს კოლმეურნეობებს დაეხმარებიან ჩვენი მანქანა-ტრაქტორთა სადგურები და კოლონები, როდესაც თვით კოლმეურნეობებს მიეცემათ შესაძლებლობა თავიანთ ხელში დააგროვონ ტრაქტორები და კომბაინები.

IV

ჭალაჭი და სოფელი

არსებობს ცრურწმენა ეგრეთწოდებული «მაკრატლის» შესახებ, რომელსაც ბურჟუაზიული ეკონომისტები ნერგავენ; ამ ცრურწმენას ულმობელი ბრძოლა უნდა გამოეცხადოს, ისევე როგორც ყველა სხვა ბურჟუაზიულ თეორიას, რომლებიც, სამწუხაროდ, გავრცელებულია საბჭოთა პრესაში. მხედველობაში მაქვს თეორია იმის შესახებ, რომ ოქტომბრის რევოლუციამ გლეხობას ვითომც ნაკლები მისცა, ვიდრე თებერვლის რევოლუციამ, რომ ოქტომბრის რევოლუციას, არსებითად, არაფერი არ მიუცია გლეხობისათვის.

ამ ცრურწმენას ერთ დროს ჩვენს პრესაში ავრცელებდა ერთ-ერთი «საბჭოთა» ეკონომისტი. მართალია, მან, ამ «საბჭოთა» ეკონომისტმა, შემდეგში უარი თქვა თავის თეორიაზე. (ხმა: «ვინ არის იგი?»). ეს არის გრომანი. მაგრამ ამ თეორიას ხელი ჩასჭიდა ტროცკისტულ-ზინოვიევურმა ოპოზიციამ და გამოიყენა პარტიის წინააღმდეგ. ამასთან არავითარი საფუძველი არა გვაქვს ვამტკიცოთ, რომ მას ამჟამადაც არა აქვს გასავალი «საბჭოთა» საზოგადოებრიობის წრეებში.

ეს მეტად მნიშვნელოვანი საკითხია, ამხანაგებო. იგი ეხება ქალაქისა და სოფლის ურთიერთობის პრობლემას. იგი ეხება ქალაქსა და სოფელს შორის წინააღმდეგობის მოსპობის პრობლემას. იგი ეხება უაღრესად აქტუალურ საკითხს «მაკრატლის» შესახებ. ამიტომ მე ვფიქრობ, რომ ღირს ყურადღება შევაჩეროთ ამ უცნაურ თეორიაზე.

მართალია თუ არა, რომ ოქტომბრის რევოლუციისაგან გლეხებს არაფერი მიუღიათ? მივმართოთ ფაქტებს.

მე ხელთ მაქვს ცნობილი სტატისტიკოსის ამხ. ნემჩინოვის ცნობილი ცხრილი, გამოქვეყნებული ჩემს სტატიაში «პურის ფრონტზე». ამ ცხრილიდან ჩანს, რომ რევოლუციამდე მემამულეებს «მოჰყავდათ» სულ ცოტა 600 მილიონი ფუთი მარცვლეული პური. მაშასადამე, **მემამულეების** ხელში მაშინ იყო 600 მილიონი ფუთი პური.

ამ ცხრილის მიხედვით **კულაკებს** მაშინ «მოჰყავდათ» 1 900 მილიონი ფუთი პური. ეს მეტად დიდი ძალაა, რომელიც მაშინ კულაკებს ჰქონდათ.

ღარიბ და **საშუალო გლეხებს** კი იმავე ცხრილის მიხედვით მოჰყავდათ 2 500 მილიონი ფუთი პური.

ასეთია ძველი სოფლის, ოქტომბრის რევოლუციის წინადროინდელი სოფლის მდგომარეობის სურათი.

რა ცვლილებები მოხდა სოფლად ოქტომბრის შემდეგ? ვიღებ ციფრებს იმავე ცხრილიდან. ავიღოთ, მაგალითად, 1927 წელი. რამდენი მოიყვანეს ამ წელს **მემამულეებმა?** ცხადია, მათ არაფერი მოუყვანიათ და არც შეეძლოთ მოეყვანათ, იმიტომ რომ მემამულეები ოქტომბრის რევოლუციამ მოსპო. თქვენ მიხვდებით, რომ ამას დიდად უნდა შეემსუბუქებინა გლეხობის მდგომარეობა, ვინაიდან გლეხები განთავისუფლდნენ მემამულეთა უღლისაგან. ეს, რა თქმა უნდა, გლეხობისათვის დიდი მოგებაა, რომელიც მან ოქტომბრის რევოლუციის შედეგად მიიღო.

რამდენი მოიყვანეს **კულაკებმა** 1927 წელს? 600 მილიონი ფუთი პური ნაცვლად 1 900 მილიონი ფუთისა. მაშასადამე, ოქტომბრის რევოლუციის შემდგომ პერიოდში კულაკები ერთისამად და უფრო მეტად დასუსტდნენ. თქვენ მიხვდებით, რომ ამას არ შეეძლო არ შეემსუბუქებინა ღარიბი და საშუალო გლეხების მდგომარეობა.

ხოლო რამდენი მოიყვანეს **ღარიბმა და საშუალო გლეხებმა** 1927 წელს? 4 მილიარდი ფუთი ნაცვლად 2 500 მილიონი ფუთისა. მაშასადამე, ღარიბ და საშუალო გლეხებს ოქტომბრის რევოლუციის შემდეგ 1,5 მილიარდი ფუთით მეტი პური მოჰყავთ, ვიდრე რევოლუციამდე მოჰყავდათ.

აი ფაქტები, რომლებიც მოწმობენ, რომ ღარიბმა და საშუალო გლეხებმა ოქტომბრის რევოლუციის შედეგად კოლოსალური სარგებლობა ნახეს.

აი რა მისცა ოქტომბრის რევოლუციამ ღარიბ და საშუალო გლეხებს.

როგორ შეიძლება ამის შემდეგ იმის მტკიცება, რომ ოქტომბრის რევოლუციას გლეხებისათვის არაფერი მიუცია?

მაგრამ ეს ყველაფერი როდია, ამხანაგებო. ოქტომბრის რევოლუციამ მოსპო მიწის კერძო საკუთრება, მოსპო მიწის ყიდვა-გაყიდვა, გაატარა მიწის ნაციონალიზაცია. რას ნიშნავს ეს? ეს იმას ნიშნავს, რომ პურის მოსაყვანად გლეხს ახლა სრულიადაც არ ესაჭიროება იყიდოს მიწა. წინათ იგი წლობით აგროვებდა სახსრებს იმისათვის, რომ შეეძინა მიწა, ვალებში ეფლობოდა, კაბალაში ვარდებოდა, ოღონდ კი მიწა ეყიდა. მიწის ყიდვაზე გაწეული ხარჯი, რა თქმა უნდა, ადიდებდა პურის წარმოების ღირებულებას. ახლა გლეხს ეს აღარ ესაჭიროება. ახლა მას შეუძლია პური ისე მოიყვანოს, რომ მიწა არ იყიდოს. მაშასადამე, ასეულმილიონობით მანეთი, რასაც გლეხები მიწის შესაძენად ხარჯავდნენ, ახლა გლეხებს ჯიბეში რჩებათ. როგორ გგონიათ — უმსუბუქებს ეს გლეხებს მდგომარეობას თუ არ უმსუბუქებს? ცხადია, უმსუბუქებს.

შემდეგ. უკანასკნელ დრომდე გლეხი იძულებული იყო ეჩიჩქნა მიწა ძველი ინვენტარით ინდივიდუალური შრომის წესით. ყველასათვის ცნობილია, რომ წარმოების ძველი, ახლა უკვე უვარგისი იარაღებით აღჭურვილი ინდივიდუალური შრომა არ იძლევა იმ სარგებლობას, რაც საჭიროა იმისათვის, რომ გლეხმა რიგიანად იცხოვროს, სისტემატურად გაიუმჯობესოს მატერიალური მდგომარეობა, განავითაროს თავისი კულტურა და გამოვიდეს სოცია-

ლისტური მშენებლობის ფართო გზაზე. ახლა, საკოლმეურნეო მოძრაობის გაძლიერებული განვითარების შემდეგ, გლეხებს შესაძლებლობა აქვთ გააერთიანონ თავიანთი შრომა თავიანთი მეზობლების შრომასთან, გაერთიანდნენ კოლმეურნეობაში, გატეხონ ყამირი, გამოიყენონ მიტოვებული მიწა, მიიღონ მანქანა და ტრაქტორი და ამრიგად, თუ ერთისამად არა, ერთიორად მაინც გაადიდონ თავისი შრომის ნაყოფიერება. ეს კი რას ნიშნავს? ეს იმას ნიშნავს, რომ გლეხს ახლა, კოლმეურნეობებში გაერთიანების მეოხებით, შესაძლებლობა აქვს იმავე შრომის დახარჯვით გაცილებით მეტი მოიყვანოს, ვიდრე წინათ მოჰყავდა. მაშასადამე, ეს იმას ნიშნავს, რომ პურის წარმოება ბევრად იაფდება, ვიდრე ეს უკანასკნელ დრომდე იყო. დასასრულ, ეს იმას ნიშნავს, რომ ფასების სტაბილობის დროს გლეხს შეუძლია პურში გაცილებით მეტი მიიღოს, ვიდრე აქამდე იღებდა.

როგორ შეიძლება ყოველივე ამის შემდეგ იმის მტკიცება, რომ ოქტომბრის რევოლუციას გლეხობისათვის სარგებლობა არ მოუტანია?

განა ცხადი არ არის, რომ ადამიანები, რომლებიც ასეთ რამეს ჩმახავენ, აშკარად სწამებენ ცილს პარტიას, საბჭოთა ხელისუფლებას?

მაგრამ რა გამომდინარეობს ყოველივე ნათქვამიდან?

აქედან გამომდინარეობს, რომ ახლა «მაკრატლის» საკითხი, «მაკრატლის» ლიკვიდაციის საკითხი ახლებურად უნდა დაისვას. აქედან გამომდინარეობს, რომ თუ საკოლმეურნეო მოძრაობა ახლანდელი ტემპით გაიზრდება, «მაკრატელი» უახლოეს დროში მოისპობა. აქედან გამომდინარეობს, რომ ქალაქისა და სოფლის ურთიერთობის საკითხი ახალ ნიადაგზე დგება, რომ ქალაქსა და სოფელს შორის წინააღმდეგობა აჩქარებული ტემპით გაქრება.

ამ გარემოებას, ამხანაგებო, უდიდესი მნიშვნელობა აქვს მთელი ჩვენი მშენებლობისათვის. იგი გარდაქმნის გლეხის ფსიქოლოგიას და პირს აბრუნებინებს მას ქალაქისაკენ. იგი ნიადაგს ქმნის ქალაქსა და სოფელს შორის წინააღმდეგობის მოსპობისათვის. იგი ნიადაგს ქმნის იმისათვის, რომ პარტიის ლოზუნგს «პირი სოფლისაკენ» დაემატოს კოლმეურნე გლეხთა ლოზუნგი «პირი ქალაქისაკენ».

და აქ გასაკვირველი არაფერია, ვინაიდან გლეხი ახლა ქალაქისაგან იღებს მანქანას, ტრაქტორს, აგრონომს, ორგანიზატორს, დასასრულ, პირდაპირ დახმარებას კულაკობის წინააღმდეგ საბრძოლველად და მის დასაძლევად. ძველი ტიპის გლეხი თავისი

მზეცური უნდობლობით ქალაქისადმი, როგორც მძარცველისადმი, უკანა რიგში ექცევა. მის ადგილს იჭერს ახალი გლეხი, კოლმეურნე გლეხი, რომელიც ქალაქს შეჰყურებს იმედით, რომ იქიდან რეალურ საწარმოო დახმარებას მიიღებს. ძველი ტიპის გლეხის ადგილს, რომელსაც ეშინია ღარიბ გლეხამდე დაქვეითებისა და რომელიც მხოლოდ მალულად ადის კულაკის მდგომარეობამდე (შეიძლება საარჩევნო უფლება ჩამოართვან!), იჭერს ახალი გლეხი, რომელსაც აქვს ახალი პერსპექტივა — შევიდეს კოლმეურნეობაში, თავი დააღწიოს სიღატაკესა და უმეცრებას და გამოვიდეს სამეურნეო და კულტურული აღმავლობის ფართო გზაზე.

აი რა მიმართულებას იღებს საქმე, ამხანაგებო.

მით უფრო სამწუხაროა, ამხანაგებო, რომ ჩვენმა თეორეტიკოს-აგრარიკოსებმა ყველა ზომა არ მიიღეს იმისათვის, რომ გაეცა-მტვერებინათ და ძირფესვიანად ამოეგლიჯათ ყველა და ყოველგვარი ბურჟუაზიული თეორიები, რომლებიც ცდილობენ სახელი გაუტეხონ ოქტომბრის რევოლუციის მონაპოვართ და მზარდ საკოლმეურნეო მოძრაობას.

V

კოლმეურნეობათა გუნების შესახებ

კოლმეურნეობები, როგორც მეურნეობის **ტიპი**, სოციალისტური მეურნეობის ერთ-ერთი ფორმაა. ამაში არავითარი ეჭვის შეტანა არ შეიძლება.

აქ გამოსული ერთ-ერთი ორატორი სახელს უტეხდა კოლმეურნეობებს. ის გვარწმუნებდა, რომ კოლმეურნეობებს, როგორც სამეურნეო ორგანიზაციებს, საერთო არა აქვთ რა მეურნეობის სოციალისტურ ფორმასთან. მე უნდა განვაცხადო, ამხანაგებო, რომ კოლმეურნეობების ასეთი დახასიათება სრულიად არასწორია. ეჭვს გარეშეა, რომ მას, ამ დახასიათებას, საერთო არა აქვს რა სინამდვილესთან.

რით განისაზღვრება მეურნეობის ტიპი? აშკარაა, ადამიანთა ურთიერთობით წარმოების პროცესში. აბა სხვით რითღა შეიძლება განისაზღვროს მეურნეობის ტიპი? მაგრამ განა კოლმეურნეობაში არის კლასი ადამიანებისა, რომლებიც წარმოების საშუალებათა მესაკუთრეები არიან, და კლასი ადამიანებისა, რომლებიც მოკლებული არიან წარმოების ამ საშუალებებს? განა კოლმეურნეობაში არის ექსპლოატატორთა კლასი და ექსპლოატირებულთა კლასი? განა კოლმეურნეობა არ წარმოადგენს წარმოების ძირითადი იარაღების განსაზოგადოებას მიწაზე, რომელიც სახელმწიფოს ეკუთვნის? რა საფუძველი არსებობს იმის მტკიცებისათვის, რომ კოლმეურნეო-

ბები, როგორც მეურნეობის ტიპი, სოციალისტური მეურნეობის ერთ-ერთ ფორმას არ წარმოადგენენ?

რა თქმა უნდა, კოლმეურნეობებში არის წინააღმდეგობანი. რა თქმა უნდა, კოლმეურნეობებში მოიპოვება ინდივიდუალისტური და თვით კულაკური გადმონაშთები, რომლებიც ჯერ არ გამქრალა, მაგრამ რომლებიც აუცილებლად უნდა გაქრეს დროთა განმავლობაში, რაც უფრო განმტკიცდებიან კოლმეურნეობები, რაც უფრო მეტად მოხდება მათი მანქანიზაცია. მაგრამ განა შეიძლება იმის უარყოფა, რომ კოლმეურნეობები მთლიანად, აღებულნი მათი წინააღმდეგობებითა და ნაკლოვანებებით, კოლმეურნეობები, როგორც **სამეურნეო** ფაქტი, ძირითადად წარმოადგენენ სოფლის განვითარების ახალ გზას, სოფლის **სოციალისტური** განვითარების გზას, **წინააღმდეგ** განვითარების კულაკური, **კაპიტალისტური** გზისა? განა შეიძლება იმის უარყოფა, რომ კოლმეურნეობები (მე ვლაპარაკობ კოლმეურნეობებზე და არა ცრუკოლმეურნეობებზე) ჩვენს პირობებში წარმოადგენენ სოფლად სოციალისტური მშენებლობის ბაზასა და კერას, რომლებიც კაპიტალისტურ ელემენტებთან მძაფრ შეტაკებებში შეიქმნენ?

განა ცხადი არ არის, რომ ზოგიერთი ამხანაგის ცდა — სახელი გაუტეხოს კოლმეურნეობებს და გამოაცხადოს ისინი მეურნეობის ბურჟუაზიულ ფორმად — ყოველგვარ საფუძველს მოკლებულია?

1923 წელს ჩვენში ჯერ კიდევ არ იყო მასობრივი საკოლმეურნეო მოძრაობა. ლენინს თავის ბროშურაში «კოოპერაციის შესახებ» მხედველობაში ჰქონდა კოოპერაციის ყველა სახე, მისი დაბალი ფორმებიც (მომმარაგებელ-გამსაღებელი) და უმაღლესი ფორმებიც (საკოლმეურნეო ფორმა). რას ამბობდა მაშინ იგი კოოპერაციაზე, კოოპერაციულ საწარმოებზე? აი ერთი ციტატა ლენინის ბროშურიდან «კოოპერაციის შესახებ»:

«ჩვენში არსებული წყობილების დროს **კოოპერაციული საწარმონი განსხვავდებიან კერძო-კაპიტალისტური** საწარმოებისაგან, როგორც კოლექტიური საწარმონი, მაგრამ **არ განსხვავდებიან** [1] სოციალისტურ საწარმოთაგან, თუ მიწა, რომელზეც ისინი მოწყობილი არიან, და წარმოების საშუალებანი ეკუთვნის სახელმწიფოს, ე. ი. მუშათა კლასს» (ტ. XXVII, გვ. 396).

მაშასადამე, ლენინი კოოპერაციულ საწარმოებს იღებს არა თავისთავად, არამედ ჩვენში არსებულ წყობილებასთან დაკავშირებით, იმასთან დაკავშირებით, რომ ისინი მოქმედებენ სახელმწიფოს კუთვნილ მიწაზე, ისეთ ქვეყანაში, სადაც წარმოების საშუალებები სახელმწიფოს ეკუთვნის, და, განიხილავს რა მათ ასეთი წესით,

[1] ხაზგასმა ჩემია. ი. სტ.

ლენინი ამტკიცებს, რომ კოოპერაციული საწარმოები არ განსხვავდებიან სოციალისტური საწარმოებისაგან.

ამას ამბობს ლენინი კოოპერაციული საწარმოების შესახებ საერთოდ.

განა ცხადი არ არის, რომ მით უფრო მეტი საფუძველი გვაქვს იგივე ვთქვათ ჩვენი პერიოდის კოლმეურნეობების შესახებ?

სხვათა შორის, სწორედ ამით აიხსნება, რომ ლენინს «კოოპერაციის უბრალო ზრდა» ჩვენს პირობებში «სოციალიზმის ზრდის იგივეობად» მიაჩნია.

თქვენ ხედავთ, რომ, სახელს უტეხდა რა კოლმეურნეობებს, ზემოხსენებულმა ორატორმა ყოვლად უხეში შეცდომა დაუშვა ლენინიზმის წინააღმდეგ.

ამ შეცდომიდან გამომდინარეობს მისი მეორე შეცდომა — კოლმეურნეობებში კლასობრივი ბრძოლის შესახებ. ორატორმა ისე ფერადოვნად დახატა კლასობრივი ბრძოლა კოლმეურნეობებში, რომ შეიძლება იფიქრო, კოლმეურნეობებში კლასობრივი ბრძოლა კოლმეურნეობებს გარეთ წარმოებული კლასობრივი ბრძოლისაგან **არ განსხვავდებაო.** უფრო მეტიც, შეიძლება იფიქრო, რომ იქ ეს ბრძოლა უფრო გააფთრებული ხდება. ესეც კია, მარტო ხსენებული ორატორი როდი სცოდავს ამ საქმეში. ლაყბობა კლასობრივი ბრძოლის შესახებ, წრიპინი და კივილი კლასობრივი ბრძოლის შესახებ კოლმეურნეობებში ახლა ყველა ჩვენი «მემარცხენე» ყბედის დამახასიათებელ თვისებას წარმოადგენს. ამასთან ამ წრიპინში ყველაზე კომიკური ის არის, რომ ეს მოწრიპინენი კლასობრივ ბრძოლას «ხედავენ» იქ, სადაც ის არ არის ან თითქმის არ არის, მაგრამ ვერ ხედავენ მას იქ, სადაც იგი არსებობს და ბობოქრობს.

არის თუ არა კლასობრივი ბრძოლის ელემენტები კოლმეურნეობებში? დიახ, არის. არ შეიძლება კლასობრივი ბრძოლის ელემენტები არ იყოს კოლმეურნეობებში, თუ იქ ჯერ კიდევ რჩება ინდივიდუალისტური ანდა თვით კულაკური ფსიქოლოგიის ნაშთები, თუ იქ ჯერ კიდევ არის ერთგვარი უთანასწორობა მატერიალურ მდგომარეობაში. განა შეიძლება ითქვას, რომ კლასობრივი ბრძოლა კოლმეურნეობებში იგივეა, რაც კლასობრივი ბრძოლა კოლმეურნეობებს გარეთ? არა, არ შეიძლება. ჩვენი «მემარცხენე» ფრაზიორების შეცდომა სწორედ ის არის, რომ ისინი ამ განსხვავებას ვერ ხედავენ.

რას ნიშნავს კლასობრივი ბრძოლა კოლმეურნეობებს **გარეთ,** კოლმეურნეობების **შექმნამდე?** ეს ნიშნავს ბრძოლას კულაკთან, რომელიც **ფლობს** წარმოების იარაღებსა და საშუალებებს და რომელიც **იმონებს** ღარიბ გლეხებს წარმოების ამ იარაღებისა და სა-

შუალებების შემწეობით. ეს ბრძოლა სამკვდრო-სასიცოცხლო ბრძოლაა.

ხოლო რას ნიშნავს კლასობრივი ბრძოლა კოლმეურნეობების **ბაზაზე?** ეს, უწინარეს ყოვლისა, ნიშნავს, რომ კულაკი დამარცხებულია და მას წართმეული აქვს წარმოების იარაღები და საშუალებები. მეორეც, ეს ნიშნავს, რომ ღარიბი და საშუალო გლეხები გაერთიანებული არიან კოლმეურნეობებში, წარმოების ძირითადი იარაღებისა და საშუალებების განსაზოგადოების ბაზაზე. ბოლოს, ეს ნიშნავს, რომ საქმე ეხება ბრძოლას კოლმეურნეობების წევრთა შორის, რომელთაგან ზოგი ჯერ კიდევ ვერ განთავისუფლებულა ინდივიდუალისტური და კულაკური გადმონაშთებისაგან და ცდილობს თავის სასარგებლოდ გამოიყენოს ერთგვარი უთანასწორობა კოლმეურნეობებში, ზოგს კი სურს განდევნოს კოლმეურნეობებიდან ეს გადმონაშთები და ეს უთანასწორობა. განა ცხადი არ არის, რომ მხოლოდ ბრმებს არ შეუძლიათ დაინახონ განსხვავება კოლმეურნეობების ბაზაზე წარმოებულ კლასობრივ ბრძოლასა და კოლმეურნეობებს გარეთ წარმოებულ კლასობრივ ბრძოლას შორის?

შეცდომა იქნებოდა გვეფიქრა, რომ რაკი მოცემულია კოლმეურნეობები, ამით მოცემულია ყველაფერი, რაც აუცილებელია სოციალიზმის ასაშენებლად. უფრო მეტი შეცდომა იქნებოდა გვეფიქრა, რომ კოლმეურნეობათა წევრები უკვე გადაიქცნენ სოციალისტებად. არა, ჯერ კიდევ ბევრი მუშაობაა საჭირო იმისათვის, რომ გარდავქმნათ კოლმეურნე გლეხი, გამოვასწოროთ მისი ინდივიდუალისტური ფსიქოლოგია და გადავაქციოთ იგი სოციალისტური საზოგადოების ნამდვილ მშრომელად. და ეს მით უფრო მალე იქნება, რაც უფრო მალე მოხდება კოლმეურნეობათა მანქანიზაცია, რაც უფრო მალე მოხდება მათი ტრაქტორიზაცია. მაგრამ ეს ოდნავადაც არ ამცირებს კოლმეურნეობების, როგორც სოფლის სოციალისტურად გარდაქმნის ბერკეტის, უდიდეს მნიშვნელობას. კოლმეურნეობების დიადი მნიშვნელობა სწორედ იმაში მდგომარეობს, რომ ისინი წარმოადგენენ ძირითად ბაზას მანქანებისა და ტრაქტორების გამოსაყენებლად მიწათმოქმედებაში, რომ ისინი შეადგენენ ძირითად ბაზას გლეხის გარდასაქმნელად, მისი ფსიქოლოგიის გადასამუშავებლად სოციალიზმის სულისკვეთებით. ლენინი მართალი იყო, როდესაც ამბობდა:

«წვრილი მიწათმოქმედის გარდაქმნის, მთელი მისი ფსიქოლოგიისა და ჩვევების გარდაქმნის საქმე ისეთი საქმეა, რომელსაც თაობები ესაჭიროება. ამ საკითხის გადაჭრა წვრილი მიწათმოქმედის მიმართ, მთელი მისი ფსიქოლოგიის, ასე ვთქვათ, გაჯანსაღება შეუძლია მხოლოდ მატერიალურ ბაზას, ტექნიკას, მა-

წათმოქმედებაში ტრაქტორებისა და მანქანების გამოყენებას მასობრივი მასშტაბით, ელექტროფიკაციას მასობრივი მასშტაბით» (ტ. XXVI, გვ. 239).

ვის შეუძლია უარყოს, რომ კოლმეურნეობები წარმოადგენენ სოციალისტური მეურნეობის სწორედ იმ ფორმას, მხოლოდ რომლის საშუალებითაც შეუძლია მრავალმილიონიან წვრილ ინდივიდუალურ გლეხობას გამოიყენოს მსხვილი მეურნეობა მისი მანქანებითა და ტრაქტორებით, როგორც სამეურნეო აღმავლობის ბერკეტებით, როგორც სოფლის მეურნეობის სოციალისტური განვითარების ბერკეტებით?

ყველაფერი ეს დაავიწყდათ ჩვენს «მემარცხენე» ფრაზიორებს. დაავიწყდა ეს ჩვენს ორატორსაც.

VI

კლასობრივი ძვრები და მოკბრუნება პარტიის პოლიტიკაში

დასასრულ, საკითხი ჩვენს ქვეყანაში კლასობრივი ძვრებისა და სოფლის კაპიტალისტურ ელემენტებზე სოციალიზმის შეტევის შესახებ.

უკანასკნელი წლის განმავლობაში ჩვენი პარტიის მუშაობის დამახასიათებელი ნიშანი ის არის, რომ ჩვენ, როგორც პარტიამ, როგორც საბჭოთა ხელისუფლებამ:

ა) გავშალეთ შეტევა მთელ ფრონტზე სოფლის კაპიტალისტური ელემენტების წინააღმდეგ,

ბ) ამ შეტევამ, როგორც ცნობილია, მოგვცა და კვლავაც გვაძლევს ფრიად საგრძნობ **დადებითს** შედეგებს.

რას ნიშნავს ეს? ეს იმას ნიშნავს, რომ კულაკობის ექსპლოატატორული ტენდენციების **შეზღუდვის** პოლიტიკიდან ჩვენ გადავედით კულაკობის, როგორც კლასის, **ლიკვიდაციის** პოლიტიკაზე. ეს იმას ნიშნავს, რომ ჩვენ მოვახდინეთ და კვლავ ვახდენთ ერთ-ერთ გადამწყვეტ მობრუნებას მთელ ჩვენს პოლიტიკაში.

უკანასკნელ დრომდე პარტია კულაკობის ექსპლოატატორული ტენდენციების **შეზღუდვის** პოზიციაზე იდგა. ცნობილია, რომ ეს პოლიტიკა გამოცხადებულ იქნა პარტიის ჯერ კიდევ VIII ყრილობაზე. იგი, სწორედ ეს პოლიტიკა, ხელახლა გამოცხადებულ იქნა ნეპის შემოღების დროს და ჩვენი პარტიის XI ყრილობაზე. ყველას ახსოვს ლენინის ცნობილი წერილი პრეობრაჟენსკის თეზისების შესახებ (1922 წ.), სადაც ის კვლავ უბრუნდება სწორედ ასეთი პოლიტიკის გატარების აუცილებლობის საკითხს. დასასრულ, ეს პოლიტიკა დაადასტურა ჩვენი პარტიის XV ყრილობამ. სწორედ მას ვახორციელებდით უკანასკნელ დრომდე.

სწორი იყო თუ არა ეს პოლიტიკა? დიახ, მაშინ ის უთუოდ სწორი იყო. შეგვეძლო თუ არა ჩვენ ხუთი ან სამი წლის წინათ დაგვეწყო ასეთი შეტევა კულაკობის წინააღმდეგ? შეგვეძლო თუ არა მაშინ ასეთი შეტევის წარმატების იმედი გვქონოდა? არა, არ შეგვეძლო. ეს ფრიად საშიში ავანტიურიზმი იქნებოდა. ეს შეტევის ფრიად საშიში თამაში იქნებოდა. ვინაიდან ამ საქმეში ჩვენ უეჭველად მარცხი მოგვივიდოდა და ამ მარცხით კულაკობის პოზიციებს გავამაგრებდით. რატომ? იმიტომ, რომ ჩვენ ჯერ არ გვქონდა სოფლად ის დასაყრდენი პუნქტები, საბჭოთა მეურნეობებისა და კოლმეურნეობების ფართო ქსელის სახით, რომლებსაც შეიძლებოდა დავყრდნობოდით კულაკობის წინააღმდეგ გადამწყვეტი შეტევის დროს. იმიტომ, რომ ჩვენ მაშინ შესაძლებლობა არ გვქონდა კულაკის კაპიტალისტური წარმოება **შეგვეცვალა** კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობების სოციალისტური წარმოებით.

1926 — 1927 წლებში ზინოვიევურ-ტროცკისტული ოპოზიცია დაჟინებით ახვევდა თავზე პარტიას კულაკობის წინააღმდეგ დაუყოვნებლივი შეტევის პოლიტიკას. პარტია არ წავიდა ამ საშიში ავანტიურის გზით, ვინაიდან მან იცოდა, რომ სერიოზული ადამიანები თავს ნებას ვერ მისცემენ შეტევა ითამაშონ. კულაკობაზე შეტევა სერიოზული საქმეა. არ შეიძლება მისი არევა კულაკობის წინააღმდეგ დეკლამაციაში. არ შეიძლება მისი არევა აგრეთვე კულაკობასთან კენწლაობის პოლიტიკაში, რომელსაც დაჟინებით ახვევდა თავზე პარტიას ზინოვიევურ-ტროცკისტული ოპოზიცია. კულაკობაზე შეტევა იმას ნიშნავს, რომ გატეხო კულაკობა და მოსპო იგი, როგორც კლასი. ეს მიზნები თუ არა გაქვს, შეტევა დეკლამაციაა, კენწლაობაა, ფუჭი ლაყბობაა, ყველაფერია, რაც გნებავთ, ოღონდ არა ნამდვილი ბოლშევიკური შეტევა. კულაკობაზე შეტევა იმას ნიშნავს, რომ საქმისათვის მოემზადო და დაჭკრა კულაკობას, მაგრამ დაჭკრა მას ისე, რომ ფეხზე ვეღარ წამოდგეს. სწორედ ამას ეუწოდებთ ჩვენ, ბოლშევიკები, ნამდვილ შეტევას. შეგვეძლო თუ არა ჩვენ ხუთი ან სამი წლის წინათ ასეთი შეტევა დაგვეწყო და წარმატების იმედი გვქონოდა? არა, არ შეგვეძლო.

მართლაც, 1927 წელს კულაკს 600 მილიონზე მეტი ფუთი პური მოჰყავდა, აქედან კი იგი სოფლისგარეშე გაცვლის წესით დაახლოებით 130 მილიონ ფუთს ყიდდა, ეს საკმაოდ სერიოზული ძალაა, რომელსაც არ შეიძლება ანგარიში არ გაეწიოს. ხოლო რამდენი მოჰყავდათ მაშინ ჩვენს კოლმეურნეობებსა და საბჭოთა მეურნეობებს? დაახლოებით 80 მილიონი ფუთი, აქედან ბაზარზე გაიტანეს (სასაქონლო პური) დაახლოებით 35 მილიონი ფუთი. თვითონ განსაჯეთ, შეგვეძლო თუ არა მაშინ კულაკური წარმოება და

კულაკური სასაქონლო პური **შეგვეცვალა** ჩვენი კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობების წარმოებით და სასაქონლო პურით? ცხადია, არ შეგვეძლო.

რას ნიშნავს ასეთ პირობებში კულაკის წინააღმდეგ გადამწყვეტი შეტევის დაწყება? ეს ნიშნავს უეჭველ მარცხს, კულაკობის პოზიციების გაძლიერებას და უპუროდ დარჩენას. აი რატომ არ შეგვეძლო და არც უნდა დაგვეწყო მაშინ გადამწყვეტი შეტევა კულაკობაზე, წინააღმდეგ ზინოვიევურ-ტროცკისტული ოპოზიციის ავანტიურისტული დეკლამაციებისა.

ახლა კი? როგორია ახლა საქმის ვითარება? ახლა ჩვენ საკმაო მატერიალური ბაზა გვაქვს იმისათვის, რომ დავკრათ კულაკობას, გავტეხოთ მისი წინააღმდეგობა, მოვსპოთ იგი, როგორც კლასი, და **შევცვალოთ** მისი წარმოება კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობების წარმოებით. ცნობილია, რომ 1929 წელს პურის წარმოება კოლმეურნეობებსა და საბჭოთა მეურნეობებში შეადგენდა სულ მცირე 400 მილიონ ფუთს (200 მილიონი ფუთით ნაკლებს, ვიდრე კულაკური მეურნეობის საერთო პროდუქცია 1927 წელს). ცნობილია აგრეთვე, რომ 1929 წელს კოლმეურნეობებმა და საბჭოთა მეურნეობებმა მოგვცეს 130 მილიონ ფუთზე მეტი სასაქონლო პური (ე. ი. მეტი, ვიდრე კულაკმა 1927 წელს). ბოლოს, ცნობილია, რომ 1930 წელს კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობების პურის საერთო პროდუქცია იქნება სულ მცირე 900 მილიონი ფუთი (ე. ი. მეტი, ვიდრე კულაკის საერთო პროდუქცია 1927 წელს), ხოლო სასაქონლო პურს ისინი მოგვცემენ სულ მცირე 400 მილიონ ფუთს (ე. ი. გაცილებით მეტს, ვიდრე კულაკმა 1927 წელს მოგვცა).

ასეთია ახლა საქმის ვითარება ჩვენში, ამხანაგებო.

აი როგორი გადაჯგუფება მოხდა ჩვენი ქვეყნის ეკონომიკაში.

როგორც ხედავთ, ახლა ჩვენ გვაქვს მატერიალური ბაზა იმისათვის, რომ კულაკური წარმოება **შევცვალოთ** კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობების წარმოებით. სწორედ ამიტომ არის, რომ ჩვენს გადამწყვეტ შეტევას კულაკობაზე ახლა უეჭველი წარმატება აქვს.

აი როგორ უნდა შეუტიო კულაკობას, თუ ვილაპარაკებთ ნამდვილ და გადამწყვეტ შეტევაზე, და არ დავჯერდებით ლიტონ დეკლამაციას კულაკობის წინააღმდეგ.

აი რატომ გადავედით უკანასკნელ დროს კულაკობის ექსპლოატატორული ტენდენციების **შეზღუდვის** პოლიტიკიდან **კულაკობის, როგორც კლასის, ლიკვიდაციის** პოლიტიკაზე.

მაგრამ რა ვუყოთ განკულაკების პოლიტიკას, შეიძლება თუ არა დავუშვათ განკულაკება მთლიანი კოლექტივიზაციის რაიონებში?— გვეკითხებიან სხვადასხვა მხრიდან. სასაცილო კითხვაა! განკულაკების დაშვება არ შეიძლებოდა, სანამ ჩვენ კულაკობის ექსპლოატატორული ტენდენციების შეზღუდვის თვალსაზრისზე ვიდექით, სანამ ჩვენ შესაძლებლობა არ გვქონდა გადავსულიყავით გადამწყვეტ შეტევაზე კულაკობის წინააღმდეგ, სანამ ჩვენ შესაძლებლობა არ გვქონდა შეგვეცვალა კულაკური წარმოება კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობების წარმოებით. მაშინ განკულაკების დაუშვებლობის პოლიტიკა აუცილებელი და სწორი იყო. ახლა კი? ახლა სხვა საქმეა. ახლა ჩვენ შესაძლებლობა გვაქვს გადამწყვეტი შეტევა დავიწყოთ კულაკობაზე, გავტეხოთ მისი წინააღმდეგობა, მოვსპოთ იგი, როგორც კლასი, და შევცვალოთ მისი წარმოება კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობების წარმოებით. ახლა განკულაკებას ახდენენ თვით ღარიბ და საშუალო გლეხთა მასები, რომლებიც მთლიან კოლექტივიზაციას ახორციელებენ. ახლა განკულაკება მთლიანი კოლექტივიზაციის რაიონებში უბრალო ადმინისტრაციული ღონისძიება აღარ არის. ახლა იქ განკულაკება კოლმეურნეობების შექმნისა და განვითარების შემადგენელ ნაწილს წარმოადგენს. ამიტომ სასაცილო და არასერიოზულია ახლა ბევრი ლაპარაკი განკულაკებაზე. კაცს თავსა სჭრიდნენ, და მუწუკი არ მატკინოთო.

არა ნაკლებ სასაცილოა მეორე კითხვა: შეიძლება თუ არა კოლმეურნეობაში კულაკის შეშვებაო. რა თქმა უნდა, არ შეიძლება მისი შეშვება კოლმეურნეობაში. არ შეიძლება, რადგან იგი საკოლმეურნეო მოძრაობის დაუძინებელი მტერია.

VII

დასკვნები

ასეთია, ამხანაგებო, ექვსი საკვანძო საკითხი, რომლებსაც გვერდს ვერ აუვლის ჩვენი აგრარიკოს-მარქსისტების თეორიული მუშაობა.

ამ საკითხების მნიშვნელობა უწინარეს ყოვლისა იმაში. მდგომარეობს, რომ მათი მარქსისტული დამუშავება შესაძლებლობას გვაძლევს ძირფესვიანად აღმოვფხვრათ ყველა და ყოველგვარი ბურჟუაზიული თეორიები, რომლებსაც ზოგჯერ — ჩვენდა სამარცხვინოდ — ავრცელებენ ჩვენივე ამხანაგი-კომუნისტები და რომლებიც გონებას უნაგვიანებენ ჩვენს პრაქტიკოსებს. ხოლო ამ თეორიების აღმოფხვრა და უკუგდება დიდი ხანია საჭიროა. ვინაიდან მხოლოდ ამ და მათ მსგავს თეორიებთან ულმობელ ბრძოლაში

შეიძლება გაძლიერდეს და განმტკიცდეს აგრარიკოს-მარქსისტების თეორიული აზროვნება.

ამ საკითხების მნიშვნელობა, ბოლოს, იმაში მდგომარეობს, რომ ისინი ახალ სახეს აძლევენ გარდამავალი პერიოდის ეკონომიკის ძველ პრობლემებს.

ახლებურად ისმება ახლა საკითხი ნეპის შესახებ, კლასების შესახებ, კოლმეურნეობების შესახებ, გარდამავალი პერიოდის ეკონომიკის შესახებ.

უნდა გამოვააშკარაოთ იმათი შეცდომა, ვისაც ახალი ეკონომიური პოლიტიკა ესმის როგორც უკანდახევა და მხოლოდ უკანდახევა. ნამდვილად კი ლენინი ჯერ კიდევ ახალი ეკონომიური პოლიტიკის შემოღებისას ამბობდა, რომ ნეპი არ ამოიწურება უკანდახევით, რომ ის ამასთან ერთად ნიშნავს მზადებას ქალაქისა და სოფლის კაპიტალისტურ ელემენტებზე ახალი გადამწყვეტი შეტევისათვის.

უნდა გამოვააშკარაოთ იმათი შეცდომა, ვინც ფიქრობს, რომ ნეპი საჭიროა მხოლოდ ქალაქსა და სოფელს შორის კავშირისათვის. ჩვენ ქალაქისა და სოფლის ყოველგვარი კავშირი როდი გვესაჭიროება. ჩვენ გვესაჭიროება ისეთი კავშირი, რომელიც უზრუნველყოფს სოციალიზმის გამარჯვებას. და თუ ჩვენ ახალ ეკონომიურ პოლიტიკას ვადგავართ, ეს იმიტომ, რომ იგი სოციალიზმის საქმეს ემსახურება. ხოლო როცა იგი სამსახურს ვეღარ გაუწევს სოციალიზმის საქმეს, ჩვენ მას ჯანდაბისაკენ გადავაგდებთ. ლენინი ამბობდა, ნეპი სერიოზულად და დიდი ხნით არის შემოღებულიო. მაგრამ მას არასოდეს არ უთქვამს, რომ ნეპი სამუდამოდ არის შემოღებული.

უნდა დაისვას აგრეთვე რეპროდუქციის მარქსისტული თეორიის პოპულარიზაციის საკითხი. უნდა დამუშავდეს საკითხი ჩვენი სახალხო მეურნეობის ბალანსის აგების სქემის შესახებ. ის, რაც ცენტრალურმა სტატისტიკურმა სამმართველომ 1926 წელს სახალხო მეურნეობის ბალანსის სახით გამოაქვეყნა, ბალანსი კი არა, ციფრობანას თამაშია. შეუსაბამოა აგრეთვე ის განმარტება, რომელსაც ბაზაროვი და გრომანი სახალხო მეურნეობის ბალანსის პრობლემას აძლევენ. სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობის ბალანსის სქემა უნდა შეიმუშაონ რევოლუციურმა მარქსისტებმა, თუ მათ საერთოდ სურთ ხელი მოჰკიდონ გარდამავალი პერიოდის ეკონომიკის საკითხების დამუშავებას.

კარგი იქნება, თუ ჩვენი მარქსისტი-ეკონომისტები გამოყოფენ მუშაკთა სპეციალურ ჯგუფს გარდამავალი პერიოდის ეკონომიკის პრობლემების დასამუშავებლად, რომლებიც ახლებურად არის დაყენებული განვითარების ახლანდელ ეტაპზე.

კულაკობის, როგორც კლასის, ლიკვიდაციის პოლიტიკის საკითხისათვის

«კრასნაია ზვეზდას» № 16-ში მოთავსებული სტატია «კულაკობის, როგორც კლასის, ლიკვიდაცია» საერთოდ უდავოდ სწორია, მაგრამ მის ფორმულირებებში არის ორი არაზუსტი ადგილი. მე მგონია, საჭიროა ამ არასიზუსტეთა გასწორება.

1. სტატიაში ნათქვამია:

«აღდგენითს პერიოდში ჩვენ ვატარებდით ქალაქისა და სოფლის კაპიტალისტური ელემენტების შეზღუდვის პოლიტიკას. რეკონსტრუქციის პერიოდი რომ დაიწყო, ჩვენ შეზღუდვის პოლიტიკიდან გადავედით მათი გამოდევნის პოლიტიკაზე».

ეს დებულება სწორი არ არის. კაპიტალისტური ელემენტების შეზღუდვის პოლიტიკა და მათი გამოდევნის პოლიტიკა ორ სხვადასხვა პოლიტიკას არ წარმოადგენს. ეს ერთი და იგივე პოლიტიკაა. სოფლის კაპიტალისტური ელემენტების გამოდევნა არის კაპიტალისტური ელემენტების შეზღუდვის პოლიტიკის, კულაკობის ექსპლოატატორული ტენდენციების შეზღუდვის პოლიტიკის გარდუვალი შედეგი და **შემადგენელი** ნაწილი. სოფლის კაპიტალისტური **ელემენტების** გამოდევნა არ შეიძლება გავუთანაბროთ კულაკობის, როგორც **კლასის,** გამოდევნას. სოფლის კაპიტალისტური ელემენტების გამოდევნა არის გამოდევნა და დაძლევა კულაკობის **ცალკეული რაზმებისა,** რომლებმაც ვერ გაუძლეს გადასახადის სიმძიმეს, ვერ გაუძლეს საბჭოთა ხელისუფლების მიერ მიღებულ შემზღუდველ ღონისძიებათა სისტემას. გასაგებია, რომ კულაკობის ექსპლოატატორული ტენდენციების შეზღუდვის პოლიტიკა, სოფლის კაპიტალისტური ელემენტების შეზღუდვის პოლიტიკა არ შეიძლება არ იწვევდეს კულაკობის ცალკეული რაზმების გამოდევნას. ამიტომ კულაკობის ცალკეული რაზმების გამოდევნა არ შეიძლება განხილულ იქნას სხვანაირად, თუ არა როგორც სოფლის კაპიტალისტური ელემენტების შეზღუდვის პოლიტიკის გარდუვალი შედეგი და შემადგენელი ნაწილი.

ამ პოლიტიკას ჩვენ ვეწეოდით არა მარტო აღდგენის პერიოდში, არამედ რეკონსტრუქციის პერიოდშიც, არამედ XV ყრილობის

(1927 წ. დეკემბერი) შემდგომ პერიოდშიც, არამედ ჩვენი პარტიის XVI კონფერენციის (1929 წ. აპრილი) პერიოდშიც, ისევე როგორც ამ კონფერენციის შემდეგ 1929 წლის ზაფხულამდე, როცა ჩვენში დადგა მთლიანი კოლექტივიზაციის ხანა, როცა მოხდა **გარდატეხა** კულაკობის, როგორც **კლასის, ლიკვიდაციის** პოლიტიკისაკენ.

თუ განვიხილავთ პარტიის უმნიშვნელოვანეს დოკუმენტებს, დაწყებული თუნდაც XIV ყრილობიდან 1925 წლის დეკემბერში (იხ. რეზოლუცია ცენტრალური კომიტეტის ანგარიშის გამო) და გათავებული XVI კონფერენციით 1929 წლის აპრილში (იხ. რეზოლუცია «სოფლის მეურნეობის აღმავლობის გზების შესახებ»), არ შეიძლება არ შევამჩნიოთ, რომ თეზისი «კულაკობის ექსპლოატატორული ტენდენციების შეზღუდვის» შესახებ ან «სოფლად კაპიტალიზმის ზრდის შეზღუდვის» შესახებ ყოველთვის **გვერდით** უდგას თეზისს «სოფლის კაპიტალისტური ელემენტების გამოდევნის» შესახებ, «სოფლის კაპიტალისტური ელემენტების დაძლევის» შესახებ.

რას ნიშნავს ეს?

ეს იმას ნიშნავს, რომ პარტია სოფლის კაპიტალისტური ელემენტების გამოდევნას **არ აცალკევებს** კულაკობის ექსპლოატატორული ტენდენციების შეზღუდვის პოლიტიკისაგან, სოფლის კაპიტალისტური ელემენტების შეზღუდვის პოლიტიკისაგან.

პარტიის XV ყრილობა, ისევე როგორც XVI კონფერენცია, მთლიანად დგანან «სასოფლო-სამეურნეო ბურჟუაზიის ექსპლოატატორულ მისწრაფებათა შეზღუდვის» პოლიტიკის ბაზაზე (XV ყრილობის რეზოლუცია «სოფლად მუშაობის შესახებ»), «სოფლად კაპიტალიზმის განვითარების შემზღუდველ ახალ ღონისძიებათა მიღების» პოლიტიკის ბაზაზე (იხ. იქვე), «კულაკის ექსპლოატატორული ტენდენციების გადაჭრით შეზღუდვის» პოლიტიკის ბაზაზე (იხ. XV ყრილობის რეზოლუცია ხუთწლედის შესახებ), «კულაკზე შეტევის» პოლიტიკის ბაზაზე «კულაკისა და კერძო ვაჭრის შემდგომს, უფრო სისტემატურ და მტკიცე შეზღუდვაზე გადასვლის» აზრით (იხ. იქვე), ქალაქად და სოფლად «კერძო-კაპიტალისტური მეურნეობის ელემენტების» «კიდევ უფრო გადამწყვეტი მეურნეობრივი გამოდევნის» პოლიტიკის ბაზაზე (იხ. XV ყრილობის რეზოლუცია ცენტრალური კომიტეტის ანგარიშის გამო).

მაშასადამე, ა) მართალი არ არის ხსენებული სტატიის ავტორი, როცა კაპიტალისტური ელემენტების შეზღუდვის პოლიტიკას და მათი გამოდევნის პოლიტიკას ორ სხვადასხვა პოლიტიკად გვიხატავს. ფაქტები მოწმობენ, რომ აქ საქმე გვაქვს კაპიტალიზმის

შეზღუდვის ერთ საერთო პოლიტიკასთან, რომლის შემადგენელ ნაწილსა და შედეგს წარმოადგენს კულაკობის ცალკეული რაზმების გამოდევნა.

მაშასადამე, ბ) მართალი არ არის ხსენებული სტატიის ავტორი, როცა ამტკიცებს, რომ სოფლის კაპიტალისტური ელემენტების გამოდევნა დაიწყო მხოლოდ რეკონსტრუქციის პერიოდში, XV ყრილობის პერიოდში. სინამდვილეში გამოდევნას ადგილი ჰქონდა XV ყრილობამდეც, აღდგენის პერიოდში, და XV ყრილობის შემდეგაც, რეკონსტრუქციის პერიოდში. XV ყრილობის პერიოდში მხოლოდ გაძლიერებულ იქნა კულაკობის ექსპლოატატორული ტენდენციების შეზღუდვის პოლიტიკა ახალი დამატებითი ღონისძიებებით, ხოლო ამასთან დაკავშირებით უნდა გაძლიერებულიყო კულაკობის ცალკეული რაზმების გამოდევნაც.

2. სტატიაში ნათქვამია:

«კულაკობის, როგორც კლასის, ლიკვიდაციის პოლიტიკა სავსებით გამომდინარეობს კაპიტალისტური ელემენტების გამოდევნის პოლიტიკიდან და წარმოადგენს ამ პოლიტიკის განგრძობას ახალ ეტაპზე».

ეს დებულება არაზუსტია და ამიტომ არასწორია. გასაგებია, რომ კულაკობის, როგორც კლასის, ლიკვიდაციის პოლიტიკა ციდან ვერ ჩამოვარდებოდა. ის მოამზადა სოფლის კაპიტალისტური ელემენტების შეზღუდვისა და, მაშასადამე, გამოდევნის მთელმა წინანდელმა პერიოდმა. მაგრამ ეს კიდევ არ ნიშნავს, რომ ის **ძირეულად** არ განსხვავდება სოფლის კაპიტალისტური ელემენტების შეზღუდვის (და გამოდევნის) პოლიტიკისაგან, რომ ის თითქოს შეზღუდვის პოლიტიკის **განგრძობაა.** ისე ლაპარაკი, როგორც ჩვენი ავტორი ლაპარაკობს, ნიშნავს იმ **გარდატეხის** უარყოფას, რაც სოფლის განვითარებაში 1929 წლის ზაფხულიდან მოხდა. ასე ლაპარაკი ნიშნავს იმ ფაქტის უარყოფას, რომ ამ პერიოდში ჩვენ მოვახდინეთ **მობრუნება** ჩვენი პარტიის პოლიტიკაში სოფლად. ასე ლაპარაკი ნიშნავს ერთგვარი იდეოლოგიური საფარის შექმნას ჩვენი პარტიის მემარჯვენე ელემენტებისათვის, რომლებიც ახლა XV ყრილობის გადაწყვეტილებებს ებღაუჭებიან პარტიის **ახალი** პოლიტიკის წინააღმდეგ ისევე, როგორც თავის დროზე ფრუმკინი XIV ყრილობის გადაწყვეტილებებს ებღაუჭებოდა კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობების დანერგვის პოლიტიკის წინააღმდეგ.

რას ეყრდნობოდა XV ყრილობა, როცა გამოაცხადა სოფლის კაპიტალისტური ელემენტების შეზღუდვის (და გამოდევნის) პოლიტიკის გაძლიერება? იმას, რომ, მიუხედავად კულაკობის ამ შეზღუდვისა, კულაკობა, **როგორც კლასი,** მაინც **უნდა დარჩეს** განსა-

ზღვრულ დრომდე. **ამის საფუძველზე** XV ყრილობამ ძალაში დატოვა კანონი მიწის იჯარის შესახებ, თუმცა მშვენივრად იცოდა, რომ მოიჯარეთა მთავარ მასას კულაკები შეადგენენ. **ამის საფუძველზე** XV ყრილობამ ძალაში დატოვა კანონი სოფლად შრომის დაქირავების შესახებ და მოითხოვა მისი ზუსტად განხორციელება. **ამის საფუძველზე** ერთხელ კიდევ გამოცხადებულ იქნა განკულაკების დაუშვებლობა. ეწინააღმდეგებიან თუ არა ეს კანონები და ეს დადგენილებები სოფლის კაპიტალისტური ელემენტების **შეზღუდვის** (და გამოდევნის) პოლიტიკას? უთუოდ, **არა.** ეწინააღმდეგებიან თუ არა ეს კანონები და ეს დადგენილებები კულაკობის, როგორც კლასის, **ლიკვიდაციის** პოლიტიკას? უთუოდ, **კი!** მაშასადამე, ეს კანონები და ეს დადგენილებები ახლა განზე უნდა გადავდოთ მთლიანი კოლექტივიზაციის რაიონებში, რომლის გავრცელების სფეროც იზრდება არა დღითი-დღე, არამედ საათობით. თუმცაღა, ეს კანონები და დადგენილებები უკვე განზე გადადო თვით საკოლმეურნეო მოძრაობის მიმდინარეობამ მთლიანი კოლექტივიზაციის რაიონებში.

შეიძლება თუ არა ამის შემდეგ იმის მტკიცება, რომ კულაკობის, როგორც კლასის, ლიკვიდაციის პოლიტიკა სოფლის კაპიტალისტური ელემენტების შეზღუდვის (და გამოდევნის) პოლიტიკის **განგრძობაა?** ცხადია, არ შეიძლება.

ხსენებული სტატიის ავტორს ავიწყდება, რომ არ შეიძლება განვდევნოთ კულაკობის კლასი, როგორც კლასი, საგადასახადო და ყოველგვარი სხვა შეზღუდვის ღონისძიებებით, თუ ამ კლასის ხელში **დავტოვეთ** წარმოების იარაღები მიწის თავისუფალი სარგებლობის უფლებით და ჩვენს პრაქტიკაში **შევინარჩუნეთ** კანონი სოფლად შრომის დაქირავების შესახებ, კანონი იჯარის შესახებ, განკულაკების აკრძალვა. ავტორს ავიწყდება, რომ კულაკობის ექსპლოატატორული ტენდენციების შეზღუდვის პოლიტიკის დროს შეიძლება ვიქონიოთ კულაკობის მხოლოდ ცალკეული რაზმების გამოდევნის იმედი, რაც კი არ ეწინააღმდეგება, არამედ, პირიქით, გულისხმობს კულაკობის, როგორც კლასის, განსაზღვრულ დრომდე **დატოვებას.** კულაკობა, როგორც კლასი, რომ გამოვდევნოთ, ამისათვის არ კმარა მისი ცალკეული რაზმების შეზღუდვისა და გამოდევნის პოლიტიკა. კულაკობა, როგორც კლასი, რომ გამოვდევნოთ, ამისათვის საჭიროა აშკარა ბრძოლაში **გავტეხოთ** ამ კლასის წინააღმდეგობა და **მოვუსპოთ** მას არსებობისა და განვითარების საწარმოო წყაროები (მიწის თავისუფალი სარგებლობა, წარმოების იარაღები, იჯარა, შრომის დაქირავების უფლება და სხვ.).

სწორედ ეს არის **მობრუნება** კულაკობის, როგორც კლასის, ლიკვიდაციის პოლიტიკისაკენ. უამისოდ ლაპარაკი კულაკობის, როგორც კლასის, გამოდევნის შესახებ ფუჭი ლაყბობაა, რომელიც სასურველი და ხელსაყრელია მხოლოდ მემარჯვენე უკლონისტებისათვის. უამისოდ წარმოუდგენელია სოფლის რაიმე სერიოზული და მით უმეტეს მთლიანი კოლექტივიზაცია. ეს კარგად შეიგნეს ჩვენი სოფლის ღარიბმა და საშუალო გლეხებმა, რომლებიც ანადგურებენ კულაკობას და ახორციელებენ მთლიან კოლექტივიზაციას. ეტყობა, ეს ჯერ კიდევ არ ესმის ზოგიერთ ჩვენს ამხანაგს.

მაშასადამე, პარტიის ახლანდელი პოლიტიკა სოფლად არის არა ძველი პოლიტიკის **განგრძობა**, არამედ **მობრუნება** სოფლის კაპიტალისტური ელემენტების **შეზღუდვის** (და გამოდევნის) ძველი პოლიტიკიდან კულაკობის, როგორც კლასის, **ლიკვიდაციის** ახალი პოლიტიკისაკენ.

«კრასნაია ზვეზდა» № 18, 1930 წ. 21 იანვარი.